Αθ?0

Οἱ ἐπίσκοποι Μετρῶν καὶ Ἀθύρων.

«Μετὰ τὴν αὐτὴν ἐνθύμησιν ὀλίγων ἐπισκόπων Μετρῶν, τῶν ἐποικισθέντων ἐν παρόδῳ, καθότι κυρίως ἔγραφον περὶ δὲ τῆς (ἀσυγχωρήτως;) κατάστασις τῆς ἐπισκοπῆς καὶ περὶ τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου τοῦ Λερίν, τοῦ καθόλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὁ ἱερολογ. διευθυντὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραμματοφυλακείου κ. κ. Χριστόφορος Κνήτης ἔγραψε συμπληρωματικῶς προστιθεὶς ὅσα παρέλιπον ὀνόματα ἐπισκόπων ἐν τῇ ΙΖ΄ καὶ τῇ ΙΗ΄ ἑκατονταετηρίδας. Εἶτα ὁ ἐν Τεργέστῃ πανοσιολ. ἀρχιμ. καὶ διδάκτωρ τῆς νομικῆς κ. Δεξιππος Βαλανιδιώτης προσέθηκε ἄλλα περὶ τοῦ κατὰ τὸ 1821 Μετρῶν Μελετίου τοῦ καθόλου Ἀχαΐας.

ὑπὸ Μ. Γεδεὼν Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1910 · Ιανουαρ. 20 σελ. 20-22.

Ἀναγκάζομαι νὰ ἐπανέλθω ἐκτενέστερον εἰς τὸν περὶ τούτου λόγον, οὐχὶ διότι κέκτηται σημασίαν μεγάλην ἡ τῶν Μετρῶν ἐπισκοπὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν ἐπισκοπικοῦ καταλόγου, οὗ οὔτε καταρτισμὸν εἶδον πρότερον κατά τινα, οὔτε συμπλήρωσιν, ἀλλὰ νὰ ὑποβάλω συμβολήν τινα πρὸς σύνταξιν τοῦ καταλόγου τούτου.

Ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν οὐδαμῶς ἀναφέρεται εἰς τὰς παλαιοτέρας «Τάξεις προκαθεδρείας», οὐδ' ἡ τῶν Ἀθύρων ἐπισκοπή. Ἡ παλαιοτέρα Τάξις αὕτη ἀνάγει μὲν τὴν γένεσιν εἰς τὴν Ε΄ ἑκατονταετηρίδα, ἀνάγεται δὲ σήμερον ὡς τὴν τελευταίαν ἐπεξεργασίαν λαβοῦσαν κατὰ τὴν Ι΄ εἰς

ἥν ἐπιγράφουσι τήν νεωτέραν «Τάξιν» τήν
ἐπ' ὀνόματι τοῦ Λέοντος αὐτοκράτορος τοῦ Σοφοῦ
φερομένην· μόνη δέ κατά αὐτήν, ἐν τοῖς ὑπό
τήν μητρόπολιν Ἡρακλείας τελοῦσιν ἐπισκόποις
ἀριθμοῦνται δέκατος πέμπτος μέν ὁ Μετρῶν,
δέκατος δ' ἕβδομος ὁ Ἀθύρων ἤ Ἀθύρας. Τόσον δ' ἦν
ἡ τῶν Ἀθύρων (Ἀθύρας μᾶλλον) ἐπισκοπή προσο-
χῆς ἀναξία, ὥστε νά γράφη περί αὐτῆς ὡς περί
οὐδενοσώρου τινός, ἐν τέλει τῆς ΙΒ΄ ἑκατονταε-
τηρίδος, ὁ Θεόδωρος Βαλσαμών. Ὁ ἀναγινώσκων
τήν μελέτην αὐτοῦ «χάριν τῶν πατριαρχικῶν
προνομίων» ἰδίᾳ δέ τό μέρος αὐτῆς τό περί σε-
βαμβούλου καί κονοβαμβούλου καί τῆς προη-
γουμένης κατά τάς προόδους τῶν μητροπολι-
τῶν λαμπάδος, εὑρίσκει πόσον ἐξετίμων τότε
τήν θέσιν τοῦ ἐπισκόπου. «Καί οἱ ἐγχώριοι δέ πάν-
τες ἀρχιερεῖς παρομοίως τάς εἰρηνιεραρχικάς καί
ὁμοίας προόδους ἐποίησαν ἄν καί εἶδεν ἄν
τις τότε τόν τοῦ Ἀθύρας ἐπίσκοπον, καί τόν πο-
λύ τούτου μικροπρεπέστερον πεζῇ μέν καί βάδην
τάς προόδους τῆς οἰκείας ἐνορίας περιερχομέ-
νους, λαμπάδι δέ πατριαρχικῇ κυδαινομέ-
νους, ὅτι καί αὐτοί διδασκαλικόν ἀξίωμα πε-
ριβέβληνται· οὗ τί ἄν τις φαίη κακοπρεπέ-
στερον, ἤ μᾶλλον εἰπεῖν ἀηδέστερον».
Καί μεθ' ὅλα ταῦτα, ἀναγκαζόμεθα νά μη-

κύνωμεν τόν λόγον περί τῆς ἐπισκοπῆς. Περί τῆς πόλεως Μέτρων σχεδόν οὐδεμίαν εὑρίσκω σπουδαίαν μνείαν παρά τοῖς συγγραφεῦσι· δύναται νά εὕρῃ τις ἀναφερομένας τήν Καλλικράτειαν καί τήν Δημοκράτειαν ἤτοι Ἀθύραν, ὑποκύψαντα τῷ 1345 εἰς τά δεινά τῆς ἐξ ἐφόδου ἁλώσεως. διότι ἦν φρούριον, ὡς καί ἡ Δημοκράτεια καί ὁ Ἐμπορίτης (Ἀλμυρή)]. Ὁ χρονογράφος Καντακουζηνός, ἀφ᾽ οὗ ἄρχεται μνεία τις συνεχεστέρα τῶν ὀλίγον μακράν τῆς πόλεως Θρακικῶν πολισμάτων, ἀναφέρει τῷ 1355 τάς Μέτρας ὡς «τετειχισμένην κώμην», καί τόν παρ᾽ αὐτήν ῥέοντα ποταμόν Μέλανα. Μνείαν Ἀθύρας ἀρχαιοτέραν εὑρίσκω ἐπί Ἀλεξίου Κομνηνοῦ παρά Ἰωάννῃ Σκυλίτζῃ γενομένην, καί πρό ταύτης ἐπί Λέοντος Ἀρμενίου τοῦ αὐτοκράτορος, παρά τῷ συνεκδοθέντι Λέοντι τῷ Γραμματικῷ· ἀδήλῳ συγγραφεῖ μαρτυροῦντι ὅτι, κατά τάς ἀρχάς τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος, αἱ ὁρδαί τοῦ Κρούμου κατέστρεψαν τότε τό Ἀθύρα φρούριον καί τήν ὡραιοτάτην γέφυραν, οὖσαν πιθανῶς ἐπί τοῦ ποταμοῦ Μέλανος.

Καί παρά ταῦτα, οὐδαμοῦ εὗρον, καίτοι ἀνέγνων ὀλίγα, τήν ἐπισκοπήν ὡς Ἀθύρων καί Μέτρων, πρό τῆς ἁλώσεως, ἴσως διότι ἐπί μακρόν ἦσαν δύο, ἴσως διότι ἡ τῶν Μέτρων, μή ὑφιστα-

373

μένη ὡς ἐπισκοπή, ἢν πατριαρχικὴ ἐξαρχία, ἤ τι παραπλήσιον.

Τῷ 1369, λόγου χάριν, κατὰ Μάϊον, ἡ Σύνοδος τὸν ἐπίσκοπον Ἀθύρα — ὄχι καὶ Μετρῶν — Διονύσιον μετατίθησιν εἰς τὴν μητρόπολιν Αἴνου. Τῷ 1387 κατὰ τὴν τῇ 27 Ὀκτωβρίου γενομένην συνεδρίασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς δίκης τοῦ βαρυλόγου πρωτοπαπᾶ τοῦ ναοῦ τῶν Βλαχερνῶν Κωνσταντίνου τοῦ Καβάσιλα παρίστατο συνδικάζων καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀθύρα — ὄχι καὶ Μετρῶν — οὗ, δυστυχῶς, οὐ σημειοῦται τὸ ὄνομα. Κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΔ΄ ἑκατονταετηρίδος πατριαρχικόν τι γράμμα, περὶ Θεοδοσίου ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Καλλικρατείας ἀναφέρει Θεοφάνην ἐπίσκοπον Ἀθύρα, τὸν καὶ χειροτονήσαντα τὸν Θεοδόσιον. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος οὗτος ἀναφέρεται ἔχων ἀδελφὸν πρεσβύτερον Ἰωάννην καὶ πατέρα, πρεσβύτερον καὶ τοῦτον, Γεώργιον· περὶ δὲ τοῦ Θεοφάνους τὸ γράμμα λέγει "παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐκείνου τοῦ κὺρ Θεοφάνους" ἐξ οὗ συμπεραίνω ὅτι πρὸ τοῦ 1399 ἦν θανὼν ὁ Θεοφάνης οὗτος.

Διὰ σιωπὴν ἔτι τοῦ ὀνόματος τῶν Μετρῶν, ἡ ἐπισκοπὴ φαίνεται ἤδη συνηνωμένη τῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκοπῇ, ὡς συνηκ

375

-μένη μετ' αὐτῆς ἦν καὶ ἡ μητρόπολις Δέρκων. Ἐφ' ἱ-
κανὰ πρὸ τῆς ἁλώσεως ἔτη τὰ περὶ τὴν Κωνσταντι-
νούπολιν Θρακικὰ πολίσματα ἦσαν καταβεβλημέ-
να, ἴσως δ' ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν ὁ Ἑλληνικὸς ἐξέλιπε τελεί-
ως, ἴσως συνεπηγνύετο καὶ διεσπᾶτο πάλιν, κατὰ τὰς
ἐπαναλαμβανομένας ἑκάστοτε πολεμικὰς θυέλλας· καὶ ἐπὶ
τῇ ὑποθέσει δ' ὅτι ἔμενον κάτοικοι εἰς τὰ μέρη ταῦ-
τα, τοσοῦτον ὀλίγοι ἦσαν, ὥστε νὰ μὴ δύνωνται νὰ δια-
τηρῶσιν ἡ μὲν τῶν Δέρκων ἴδιον μητροπολίτην, ἡ δὲ
τῶν Μετρῶν ἴδιον ἐπίσκοπον. Κατὰ Ἰούνιον μῆνα
τοῦ 1466 ὁ πατριάρχης Νέας Ρώμης Μάρκος Β' ὁ
Ξυλοκαράβης ἀπέλυσε γράμμα πρὸς τοὺς κληρικοὺς
Δέρκων καὶ Μετρῶν, τῆς μὲν μητροπόλεως, τῆς δὲ
ἐπισκοπῆς, δι' οὗ ἐπιβάλλει αὐτοῖς τὸ μνημόσυνον τοῦ
πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ἀπορεῖ πῶς ἐπὶ πολὺν χρόνον
οὐδὲν ἔγραψαν αὐτῷ γράμμα περὶ τινος ἐκκλησια-
στικοῦ πράγματος, καὶ συνιστᾷ τὸν ἀποστελλόμε-
νον πατριαρχικὸν ἔξαρχον ἱερομόναχον Ἰωακεὶμ
πρὸς εἴσπραξιν τῶν ἀνηκόντων τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ εἰσ-
οδημάτων. Ἐκ τοῦ γράμματος τούτου δείκνυται σα-
φῶς ὅτι τοὺς ὀρθοδόξους τῆς [illegible] τῶν Μετρῶν ἐπισκο-
πῆς ἐποίμαινεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ρώμης, ὁ
οἰκουμενικὸς πατριάρχης, πολὺ δὲ πιθανὸν ὅτι τὴν
δικαιοδοσίαν ταύτην ἐξήσκει καὶ πολλὰ πρὸ τῆς ἁ-
λώσεως ἔτη. Πρὸ τῆς ἐν Ἰανουαρίῳ μηνὶ τοῦ 1565 κα-
θαιρέσεως τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰ-

376 πάσεις β' τοῦ Μεγαλοπρεποῦς οὐδὲν εἶδον γράμμα πατριαρχικὸν ἀναφέρον τὴν ἐπισκοπὴν Ἀθύρων ἔχουσαν μεθ' ἑαυτῆς συνηνωμένην τὴν τῶν Μέτρων. Τὸ γ' εἰς ἐμὲ ἧκον, τότε πρῶτον ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων ὁ Προκόπιος, ὑπογράφων τὴν πρᾶξιν τῆς καθαιρέσεως, ἐναγινωσκομένην παρὰ Μαγαβῷ ἐν τῇ «Τουρκογραικίᾳ». Ἀρκετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἱστορίαν ἐν γένει τῆς ἐπισκοπῆς ἀναφερόμενα.

Περὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς πρέπει να ἐνταῦθα συμπληρῶν ἢ ἐπανορθῶν τοὺς ἄρτι γράψαντας. Διότι οὐδεμίαν μὲν εἶχον τότε πρόθεσιν να συγγράψω κατάλογον ἐπισκόπων, ἀναγκάζομαι δὲ νῦν να συντελέσω κατὰ τὸ δυνατὸν πρὸς συμπλήρωσιν τοιούτου. Καὶ ἄρχομαι ἀντιστρόφως ἀπὸ τοῦ Μελετίου, περὶ οὗ ἔγραψεν ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Ἰεζεκιήλ, προστίθημι δὲ εἰς ὅσα γράφει περὶ αὐτοῦ, τάδε· ὅτι ὁ Μελέτιος ὁ Μέτρων ἐγεννήθη ἐν τῇ νήσῳ Λέρῳ — ἀπεχώρησε μετὰ τὰς δεινὰς δοκιμασίας τοῦ 1821, ὄχι διότι δῆθεν διέτρεχέ τινα κίνδυνον, ἀλλὰ τιτρωσκόμενος διὰ τὸ τέλος νομίζων τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1726 μέχρι τοῦ 1830 τὴν μεγάλην μητρόπολιν Ἡρακλείας ἐποίμαινον κληρικοὶ ἐκ Λέρου καταγόμενοι.

Τοῦ Γενναδίου τὸν θρόνον, μὴ δυνηθεὶς τῷ 1716, διεδέξατο τῷ 1726 ὁ Γεράσιμος, ἀνεψιὸς ἐκείνου καὶ τοῦ Γερασίμου παραιτησαμένου, διεδέξατο τὸν θρο-

νον ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Μεθόδιος ὁ Μετρῶν. Μετὰ τὸν Μεθόδιον ἐξελέγη Μελέτιος ὁ Μυριοφύτου, τῷ 1794, ἀνεψιὸς τοῦ Μεθοδίου, ἱερατεύσας μέχρι τοῦ 1821. Κατὰ συνήθειαν ἔπρεπε νὰ ἐκλεγῇ ἀνεψιός τις τοῦ Μελετίου. Δυστυχῶς ὁ Μελέτιος εἶχε δύο· τὸν Μετρῶν Μελέτιον καὶ τὸν πρωτοσύγκελλον αὐτοῦ Ἰγνάτιον.

ὁ μ. Χ. Μ. Ι. Γ.